

Список використаних джерел:

1. Данилишин Б. М. Просторова організація продуктивних сил України: мезо- та мікро- регіональний рівень / Б. М. Данилишин, Л. Г. Чернюк, М. І. Фащевський – Вінниця : Книга-Вега, 2007. – 572 с.
2. Кислий В. М. Інтеграція соціо-еколого-економічних факторів у систему стратегічного управління регіонами / В. М. Кислий, С. М. Рибальченко // Механізм регулювання економіки. — 2010. — № 3. — Т. 1. — 253 с.
3. Добрянська Л. О. Методологічні аспекти дослідження екологізації стратегічного потенціалу просторового розвитку продуктивних сил України / Л. О. Добрянська, Є. В. Хлобистов // Агросвіт. – 2010. – № 7. – С. 7-8.

УДК 330.3:338.4:622

ХЕДЖУВАННЯ РИЗИКІВ ГАЗОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Л. Гораль, М. Шкварилюк

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
e-mail: marta.shkvaryliuk@gmail.com*

Проблема економічної безпеки держави є досить складною, а процеси, що відбуваються в цій сфері, протікають настільки непередбачено, що потрібні більш глибокі дослідження всього комплексу пов'язаних з цим питань з метою досягнення більш суттєвих загальнотеоретичних результатів і практичних рекомендацій., зокрема в частині ототожнення економічної та енергетичної безпеки.

В Енергетичній стратегії України на період до 2030 р. енергетичну безпеку розуміють як невід'ємну складову національної безпеки держави, яка передбачає досягнення стану технічно надійного, стабільного, економічно ефективного та екологічно безпечного забезпечення енергетичними ресурсами економіки і соціальної сфери держави. Даний різновид безпеки визначають як «спроможність держави забезпечити ефективне використання власної паливно-енергетичної бази, здійснити оптимальну диверсифікацію джерел і шляхів постачання в Україну енергоносіїв для забезпечення життєдіяльності населення та функціонування національної економіки у режимі звичайного, надзвичайного та стану війни, попередити різкі цінові коливання на паливно-енергетичні ресурси, або ж створити умови для безболісної адаптації національної економіки до нових цін на ці ресурси на світових ринках» [1].

Розпорядженням від 18 серпня 2017 р. № 605-р Уряд схвалив Енергетичну стратегію України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність». Події останніх років, що сталися в Україні, кардинально змінили ситуацію в енергетичному секторі, через що базовий стратегічний документ країни перестав відповідати реаліям сьогодення. Це обумовило потребу актуалізації Енергетичної стратегії України, яка б стала

дієвим документом із забезпечення енергетичної безпеки і сталого розвитку енергетичного сектору.

Розглядаючи газову складову енергетичної безпеки національної економіки слід зазначити її вагомий вплив, бо від ефективної роботи української

газотранспортної системи (ГТС) залежать не тільки доходи державного бюджету, стабільність газопостачання населення, промисловості, а й значною мірою енергетична безпека багатьох країн Європи. Дзьоба О. Г. цілком обґрунтовано стверджує, що стабільність функціонування ГТС та газозабезпеченість національної економіки України значною мірою будуть залежати від трьох основних чинників: прогнозних обсягів споживання газу національною економікою та країнами ЄС; наявності та рівня завантаження конкуруючих трубопровідних маршрутів; джерел та обсягів постачання газу. В ході деталізації зовнішніх ризиків ним виділено в їх складі дві підсистеми: національних або внутрішніх державних ризиків та наднаціональних або наддержавних регіональних та глобальних ризиків [2].

Слід звернути увагу і на фінансові ризики газотранспортних та газорозподільних підприємств, які пов'язані з нестабільною тарифною політикою, валютними ризиками чи ризиками падіння курсу цінних паперів.

Близько 90% вартості активів та виручки вертикально-інтегрованої компанії НАК «Нафтогаз України» припадає на газовий бізнес. Робота з управління ризикам в НАК «Нафтогаз України» та її дочірніх компаніях провадиться на всіх рівнях управління. Хоча наразі Нафтогаз не має відокремленого підрозділу з управління ризиками, роботу з внутрішнього контролю та управління ризиками інтегровано в інші процеси діяльності компанії в рамках існуючої організаційної структури.

Однак, ні в Законі України «Про ринок природного газу», ні в офіційних документах НАК «Нафтогаз» не відображено поняття, функції та механізм страхування ризиків діяльності, зокрема при транспортуванні, зберіганні та розподілі природного газу.

Серед науковців та практиків тривають дискусії щодо необхідності державної підтримки страхування підприємств газового сектору, обсягів транспортованого, збереженого та розподіленого газу, кількості ризиків, від яких повинно здійснюватись страхування, а також видів страхування, на які ця підтримка має бути розповсюджена.

Ризики в транспорті газу на відміну від інших подій характеризуються тим, що мають системний характер. Зокрема, стихійні втручання в газорозподільні системи, можливості руйнації газопроводів в гірській місцевості, на переходах через водні та залізничні перешкоди, перетоки газу в ПСГ тощо. Це веде до того, що страхові компанії, які формують страховий портфель, не мають достатньої мотивації страхувати об'єкти газопостачання у значній кількості, бо таким чином не виконується принцип диверсифікації ризиків. Однак захист від таких ризиків майже неможливий без втручання держави на ринок страхування газотранспортних та газопостачальних послуг.

І тут слід говорити про такі методи фінансового менеджменту для нейтралізації ризиків зміни цін на окремі елементи активів, як структурне балансування; управління розривом між чутливими активами та зобов'язаннями (геп-менеджмент); управління середньозваженим строком погашення (дюрація); укладення форвардних та ф'ючерських угод з метою створення компенсуючої позиції; проведення операцій страхування за допомогою опціонів; обмін платежами згідно з балансовими характеристиками учасників угоди (своп-контракти), які є методами хеджування. Тобто необхідним є не тільки прийняття ЗУ «Про ринок природного газу», а створення діючого лібералізованого газового ринку, переходу на нову модель його функціонування для реалізації ефективної конкуренції.

Список використаних джерел:

1. Розпорядження КМУ «Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2030 року» № 1071р від 24.07.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n000212013>
2. Дзьоба О. Оцінювання ризиків як метод визначення рівня енергетичної безпеки // Електронне видання «Ефективна економіка», 2015. – №3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4170>
3. Закон України «Про ринок природного газу» / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 27, ст.234

УДК: 005.370

КАДРОВИЙ АУДИТ ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ ВИЗНАЧЕННЯ ГОТОВНОСТІ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ДО ЗМІН

Г.О. Зелінська

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
e-mail: zelinska_haluna@i.ua*

У системі сталого розвитку енергетика виступає важливим фактором, що здійснює безпосередній вплив на виробничі відносини, соціальний розвиток суспільства, стан довкілля. До енергозабезпечуючих галузей відносяться підприємства нафтогазового комплексу (НГК). Сьогодні перед підприємствами НГК постає ряд проблем, пов'язаних з наявністю конкурентів. Великого значення в нових умовах господарювання набуває питання визначення основних компонентів, що утворюють їх конкурентоздатність. Одним з таких формоутворюючих компонентів є персонал підприємства. Наразі сьогодні у наукових дослідженнях замало уваги приділяється проблемам формування ефективної системи управління персоналом. Зокрема це стосується низки питань його готовності до організаційних змін в самій структурі управління, а звідси вивчення проблеми стресостійкості до таких змін.